

- I Linearne strukture podataka
- II Nelinearne strukture podataka
- III Pretraživanje
- IV Sortiranje**

Sortiranje

- Preuređivanje skupa podataka po nekom utvrđenom rasporedu
- Veoma česta aktivnost
- Cilj:
 - ✓ efikasnije pretraživanje
 - ✓ provera jednakosti
 - ✓ sistematizovani prikaz
- Spektar algoritama složenosti od $O(n)$ do $O(n^2)$
- Poredak (\nearrow, \searrow) određen vrednostima polja ključa

Sortiranje

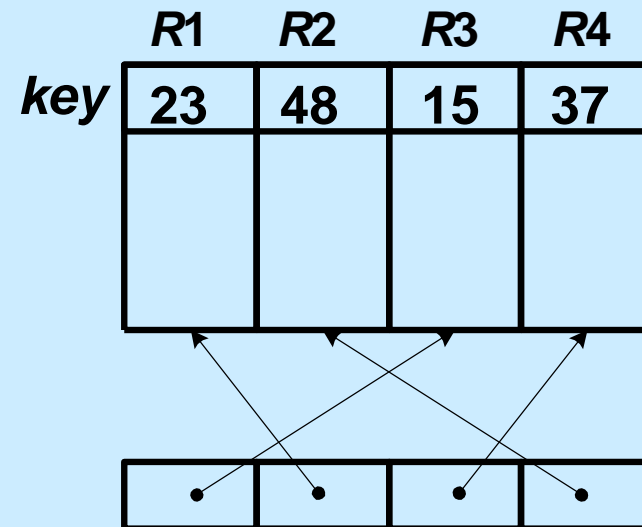
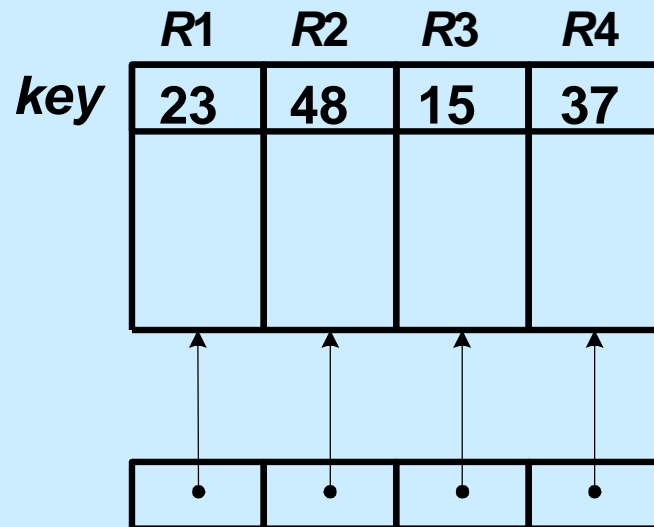
- Sortiranje:
 - ✓ $K_1, \dots, K_n \Rightarrow K_{p_1} \leq \dots \leq K_{p_n}$
 - ✓ p_1, \dots, p_n – permutacija od $1..n$
- Stabilnost – $i < j$ i $K_{p_i} = K_{p_j} \Rightarrow p_i < p_j$
- Po mestu sortiranja:
 - ✓ unutrašnje
 - ✓ spoljašnje

Unutrašnje sortiranje

- Sortiranje kada su svi podaci u operativnoj memoriji
- Sortiranje nizova i lista
- Sortiranje *in situ*
- Indikatori performanse
 - ✓ broj koraka
 - ✓ broj poređenja ključeva
 - ✓ broj premeštanja ključeva

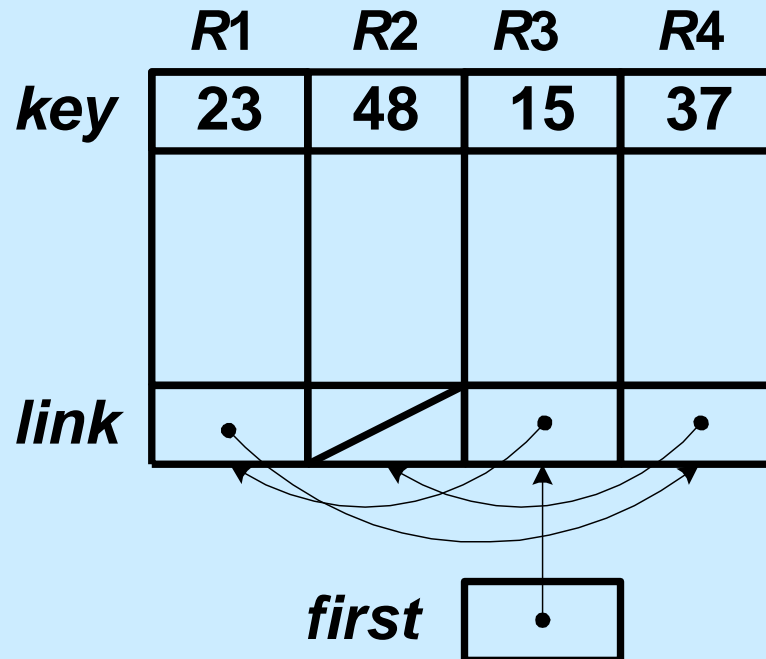
Unutrašnje sortiranje

- Sortiranje po adresi
- Izbjegava premeštanje zapisa

Unutrašnje sortiranje

- Ulančavanje zapisa po poretku
- Izbjegava premeštanje zapisa

Sortiranje poređenjem

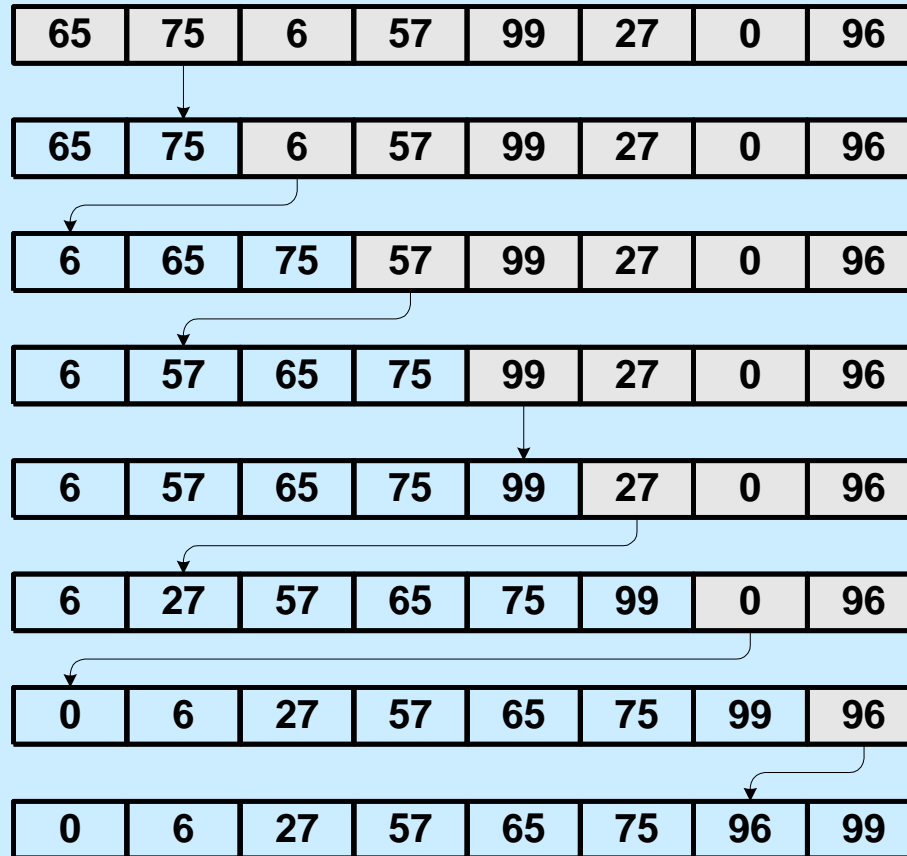
- Isključivo zasnovano na poređenju ključeva
- Podela:
 - ✓ metodi umetanja
 - ✓ metodi selekcije
 - ✓ metodi zamene
 - ✓ metodi spajanja
- Direktni metodi
 - ✓ jednostavni
 - ✓ lošije performanse
- Poboljšani metodi (do $O(n \log n)$)

Metodi umetanja

- Princip – po jedan element iz neuređenog dela umeće se u uređeni deo
- **Direktno umetanje**

```
INSERTION-SORT(a)  
for i = 2 to n do  
    K = a[i]  
    j = i - 1  
    while (j > 0) and (a[j] > K) do  
        a[j + 1] = a[j]  
        j = j - 1  
    end_while  
    a[j + 1] = K  
end_for
```


Direktno umetanje

Direktno umetanje

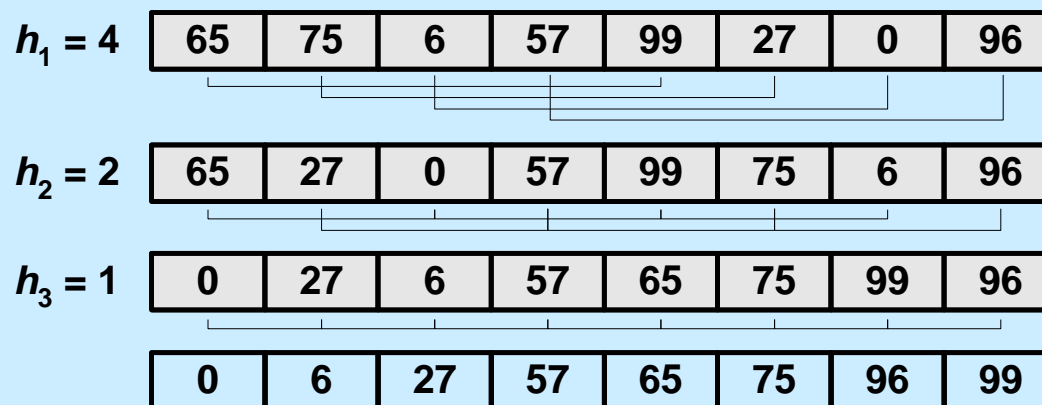
- Najbolji slučaj – uređen niz, $C_{min} = n - 1 \Rightarrow O(n)$
- Najgori slučaj – obrnuto uređen niz,
 $C_{max} = M_{max} = \sum(i - 1) \Rightarrow O(n^2)$
- Prosečan slučaj bolji od najgoreg samo za faktor 1/2
- Vrlo dobar za male nizove i skoro uređene nizove

Poboljšanja

- Problemi
 - ✓ broj poređenja
 - ✓ broj premeštanja
- Binarno pretraživanje uređenog dela
 - ✓ smanjuje broj poređenja, ali ne i premeštanja
 - ✓ isti red složenosti
 - ✓ za uređen niz čak i lošije
- Jednostruko ulančana lista umesto niza
 - ✓ vektor indeksa simulira pokazivače
 - ✓ smanjuje broj premeštanja, ali ne i poređenja
 - ✓ dodatni prostor

Shellsort

- Umetanje sa smanjenjem inkrementa h
- Grupe elemenata na ekvidistantnom razmaku h
- Grupe se sortiraju metodom direktnog umetanja
- Inkrementi se smanjuju sve do 1

Shellsort

```
SHELL-SORT( $a, h$ )  
for  $i = 1$  to  $t$  do  
     $inc = h[i]$   
    for  $j = inc + 1$  to  $n$  do  
         $y = a[j]$   
         $k = j - inc$   
        while ( $k \geq 1$ ) and ( $y < a[k]$ ) do  
             $a[k + inc] = a[k]$   
             $k = k - inc$   
        end_while  
         $a[k + inc] = y$   
    end_for  
end_for
```

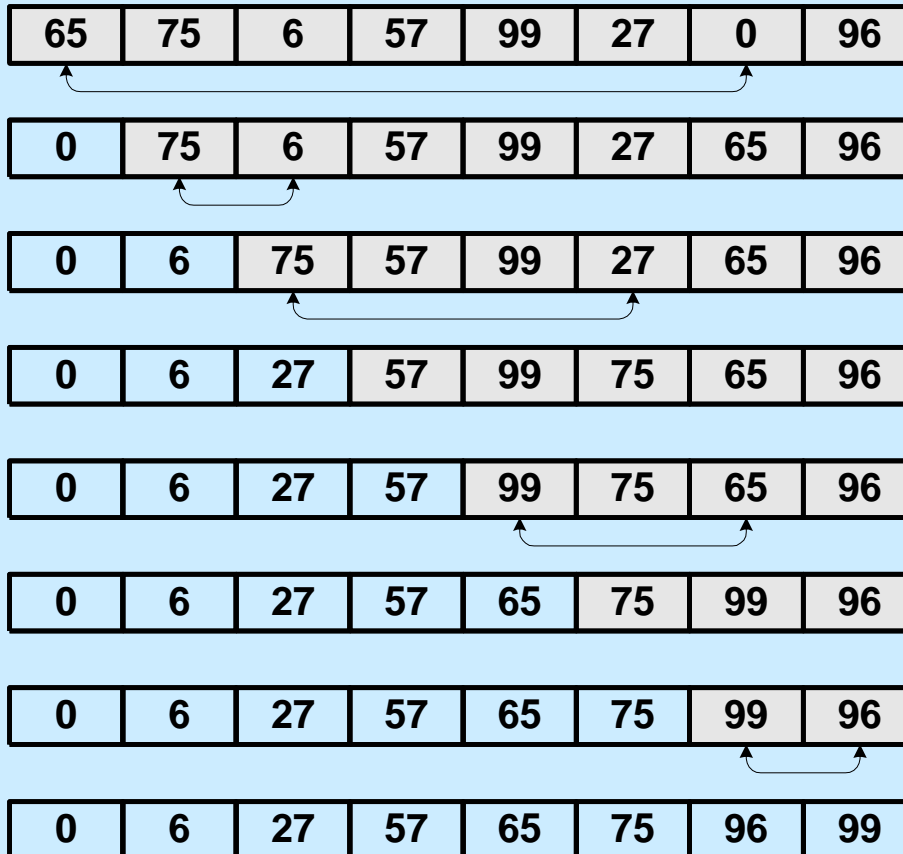
Shellsort

- Direktno sortiranje
 - ✓ male nesortirane grupe
 - ✓ veće dosta sortirane grupe
- Sekvenca inkrementa h_1, h_2, \dots, h_t
 - ✓ $h_{i+1} < h_i, 1 \leq i < t$
 - ✓ $h_t = 1$
- Knuth – $h_{i-1} = 3h_i + 1, h_t = 1, t = \log_3 n - 1$
- Bolji uzajamno prosti inkrementi
- Složenost $O(n(\log n)^2)$ (empirijski $O(n^{1.3})$)

Metodi selekcije

- Princip – selektuje najmanji element iz neuređenog i stavlja ga na kraj uređenog dela
- Ponekad procesiranje neuređenog dela u strukturu koja olakšava selekciju (prioritetni red)
- **Direktna selekcija**
- Nema dodatnog procesiranja neuređenog dela
- Sličnosti i razlike sa direktnim umetanjem
- Poređenja u neuređenom delu (ne može da počne dok nema sve podatke)

Direktna selekcija

Direktna selekcija

```
SELECTION-SORT(a)  
for i = 1 to n - 1 do  
    min = a[i]  
    pos = i  
    for j = i + 1 to n do  
        if (a[j] < min) then  
            min = a[j]  
            pos = j  
        end_if  
    end_for  
    a[pos] = a[i]  
    a[i] = min  
end_for
```

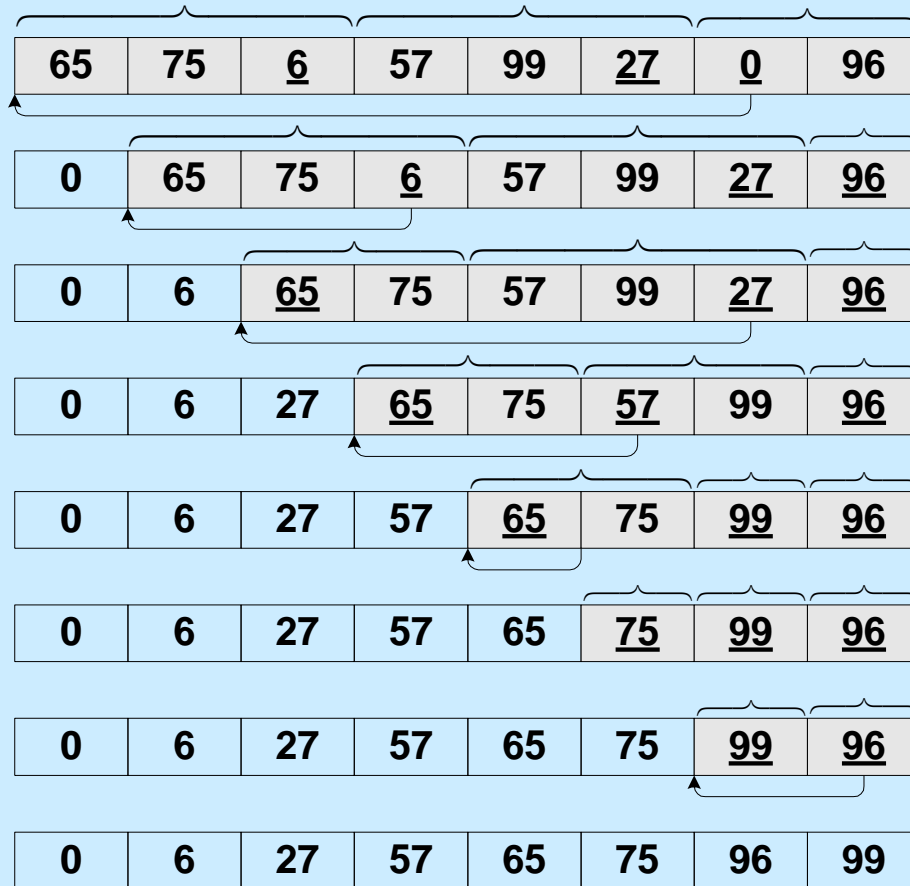
Metodi selekcije

- Jedna zamena i $n - i$ poređenja po koraku
- $C = \sum (n - i) \Rightarrow O(n^2)$
- Nema razlike između najboljeg i najgoreg slučaja
- Problem – broj poređenja

Kvadratna selekcija

- Selekcija po grupama – lokalni i globalni minimumi
- Složenost $O(n\sqrt{n})$

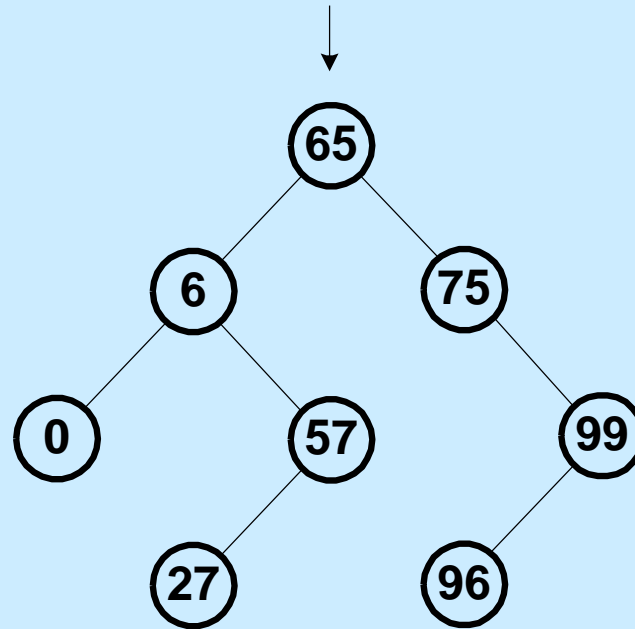
Kvadratna selekcija

Sortiranje pomoću BST

- Elementi neuređenog niza se umeću u stablo binarnog pretraživanja
- *Inorder* obilazak
- Isti ključevi:
 - ✓ u desno podstablo
 - ✓ ulančana lista
- Složenost $O(n \log n)$, ali nije garantovana
- Pogodan za dinamičke skupove podataka

Sortiranje pomoću BST

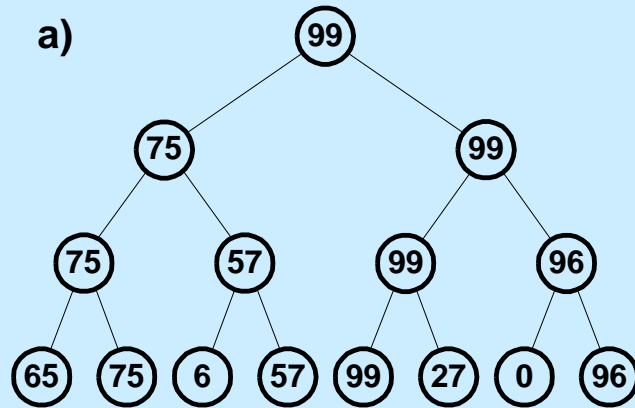

Stablo selekcije

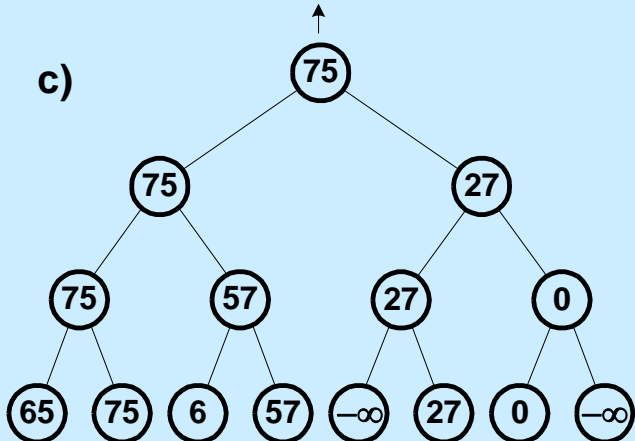
- Problem garantovane performanse
- Balansirano stablo
- Poređenja po kup-sistemu
- Selekcija iz korena
- Ažuriranje po jednoj putanji od lista do korena
- Performanse
 - ✓ generisanje stabla – $O(n)$
 - ✓ selekcija – $O(n \log n)$

Stablo selekcije

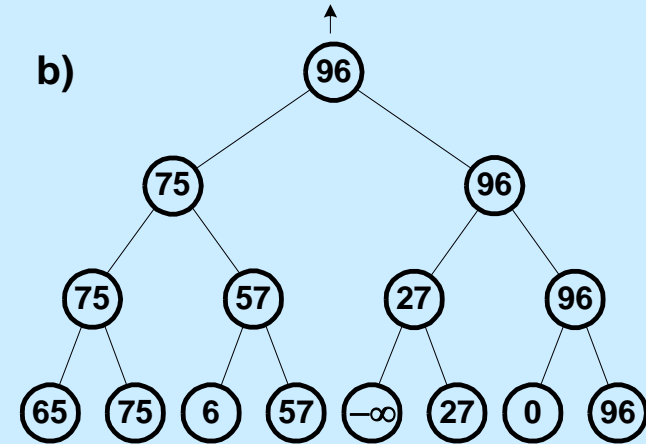
65	75	6	57	99	27	0	96
----	----	---	----	----	----	---	----

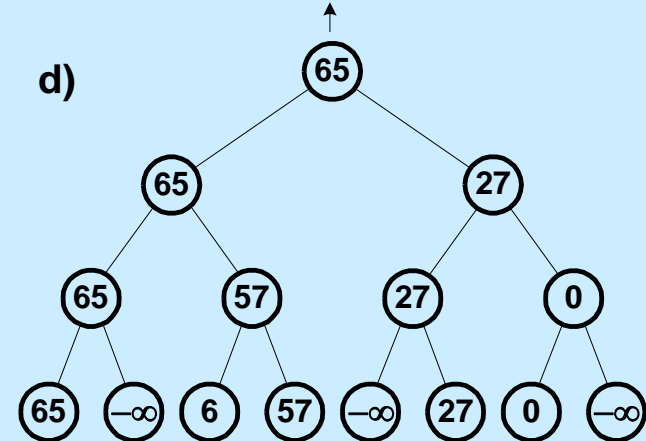
							96	99
--	--	--	--	--	--	--	----	----

								99
--	--	--	--	--	--	--	--	----

						75	96	99
--	--	--	--	--	--	----	----	----

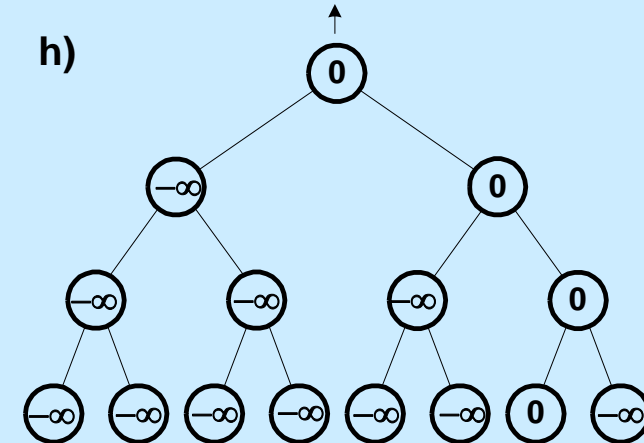
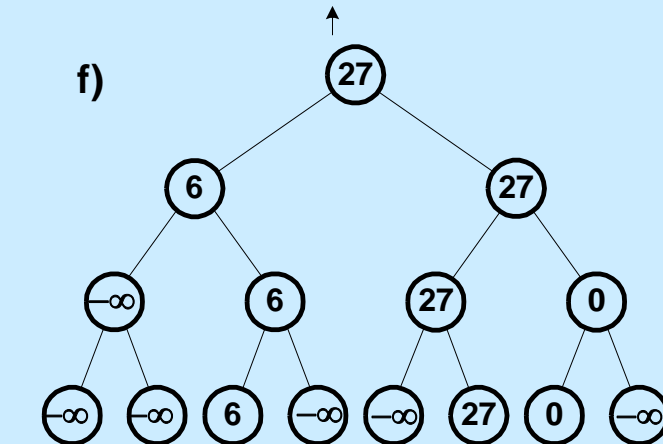
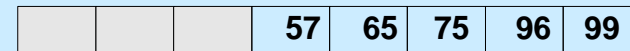
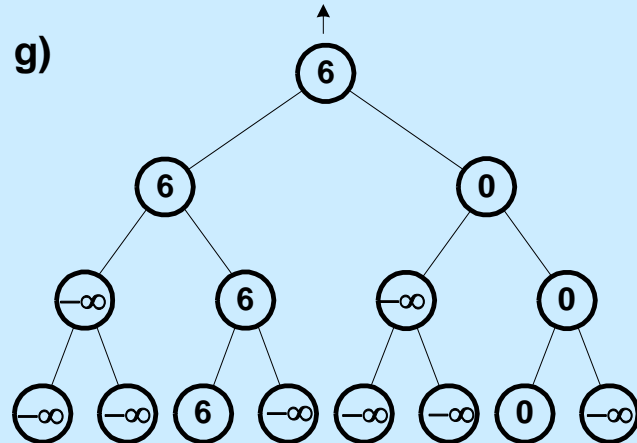
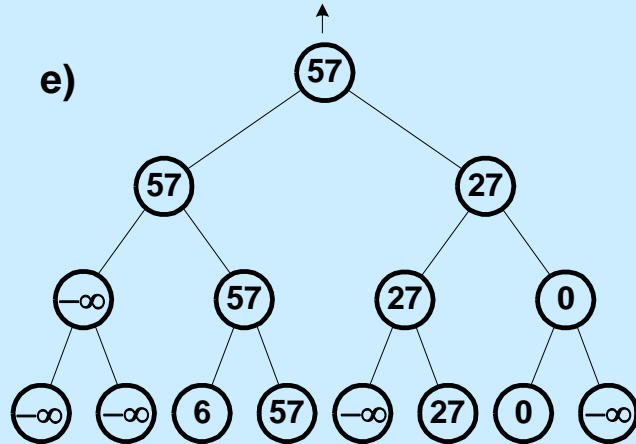

Sortiranje

Sortiranje poređenjem

Metodi selekcije

Stablo selekcije

Heapsort

- Nedostaci stabla selekcije
 - ✓ dodatni prostor
 - ✓ nepotrebna poređenja
- Struktura selekcije - *heap*
 - ✓ kompletno ili skoro kompletno binarno stablo
 - ✓ otac veći ili jednak sa oba sina
- Sekvencijalna implementacija $a[1:n]$
 - ✓ $a[i] \geq a[2i]$ i $a[i] \geq a[2i+1]$, $1 \leq i < 2i < 2i+1 \leq n$
- Efikasna implementacija prioritetnog reda
- Sortiranje na mestu

Heapsort

Dve faze algoritma:

- ✓ generisanje *heap*-a
- ✓ procesiranje *heap*-a

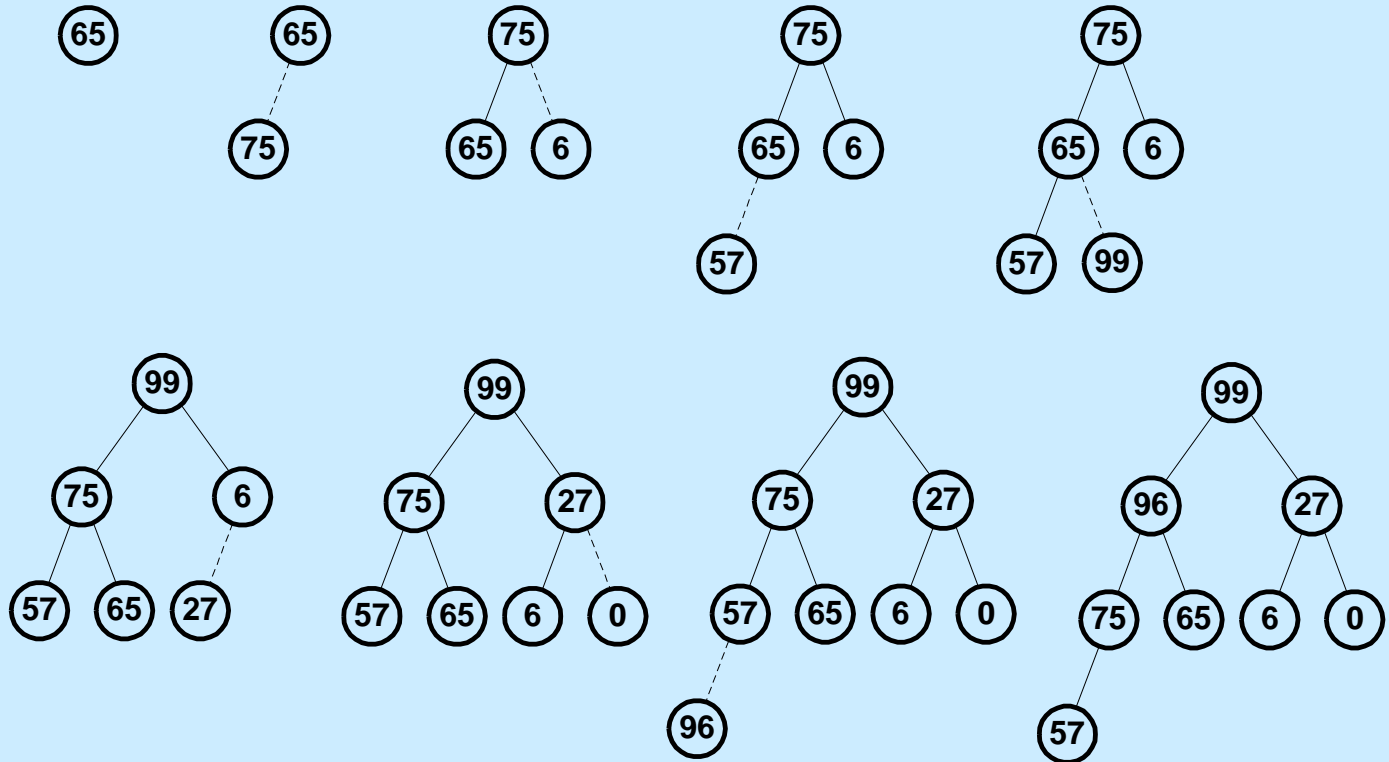
```
HEAPSORT(a)  
for i = 2 to n do  
    nhe = a[i]  
    s = i  
    f = s/2  
    while ((s > 1) and (a[f] < nhe)) do  
        a[s] = a[f]  
        s = f  
        f = s/2  
    end_while  
    a[s] = nhe  
end_for
```

Heapsort

```
for  $i = n$  downto 2 do
   $last = a[i]$ 
   $a[i] = a[1]$ 
   $f = 1$ 
  if  $((i-1) \geq 3$  and  $(a[3] > a[2]))$  then
     $s = 3$ 
  else
     $s = 2$ 
  end_if
  while  $(s \leq i-1)$  and  $(a[s] > last)$  do
     $a[f] = a[s]$ 
     $f = s$ 
     $s = 2f$ 
    if  $((s+1) \leq i-1)$  and  $(a[s+1] > a[s])$  then
       $s = s+1$ 
    end_if
  end_while
   $a[f] = last$ 
end_for
```

Heapsort

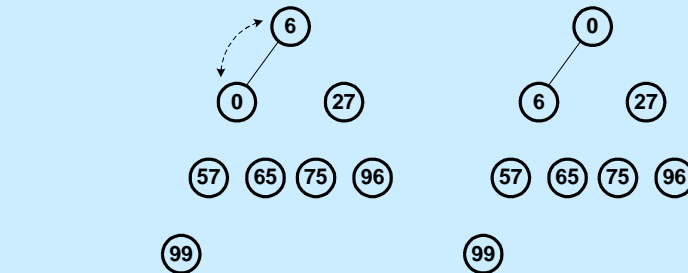
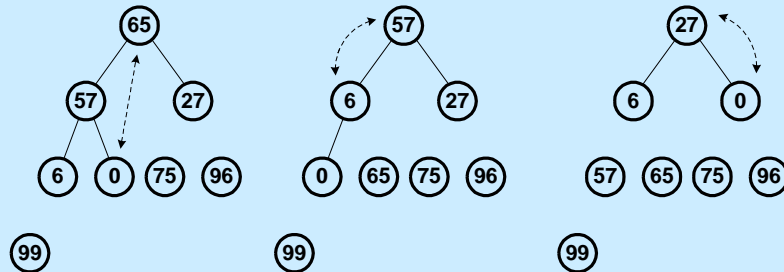
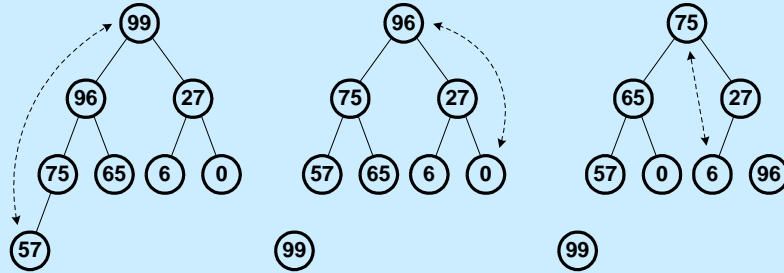
65	75	6	57	99	27	0	96
----	----	---	----	----	----	---	----

99	96	27	75	65	6	0	57
----	----	----	----	----	---	---	----

Heapsort

99	96	27	75	65	6	0	57
----	----	----	----	----	---	---	----

0	6	27	57	65	75	96	99
---	---	----	----	----	----	----	----

Heapsort

- Alternativna realizacija
 - ✓ ADJUST pretvara u *heap* stablo sa korenom i kada su mu oba podstabla već heap-ovi
 - ✓ poziva se i pri generisanju i pri procesiranju
- Performanse
 - ✓ generisanje – $O(n \log n)$ (sa ADJUST čak $O(n)$)
 - ✓ procesiranje – $O(n \log n)$
- Prosečan broj zamena $0.5n \log n$
- Garantovan najgori slučaj $O(n \log n)$
- Za izdvajanje k najvećih ključeva ($k \ll n$) – $\sim O(n)$

Heapsort

ADJUST(a, i, n)

$K = a[i]$

$j = 2i$

while ($j \leq n$) **do**

if ($(j < n)$ and $(a[j] < a[j+1])$) **then**

$j = j + 1$

end_if

if ($K \geq a[j]$) **then**

$a[j/2] = K$

return

else

$a[j/2] = a[j]$

$j = 2j$

end_if

end_while

$a[j/2] = K$

HEAPSORT-1(a)

for $i = n/2$ **downto** 1 **do**

 ADJUST(a, i, n)

end_for

for $i = n - 1$ **downto** 1 **do**

$a[i+1] \leftrightarrow a[1]$

 ADJUST($a, 1, i$)

end_for

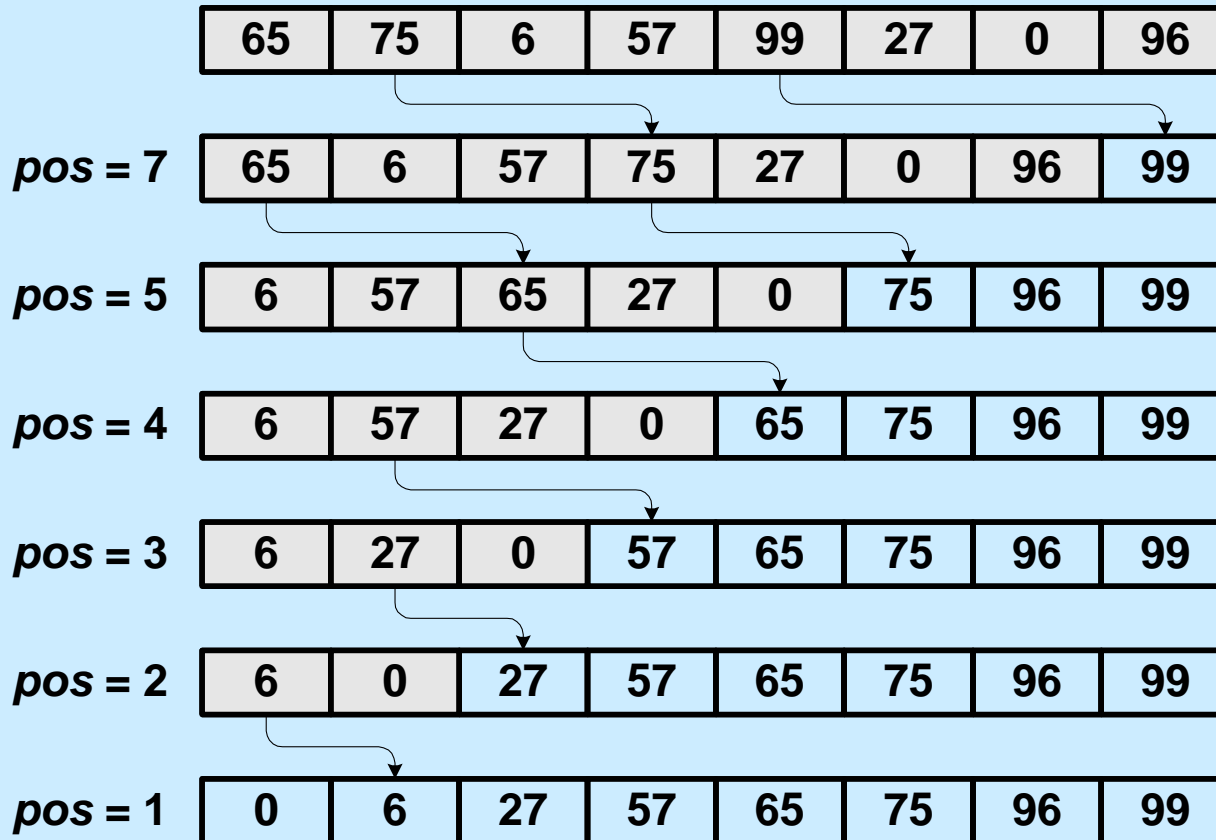
Metodi zamene

- Princip – zamena mesta dva elementa koji nisu u pravilnom poretku
- Primenjuje se i u drugim metodima

Direktna zamena (*bubblesort*)

- Zamena mesta dva susedna elementa
- Najveći element izađe na početak uređenog dela
- Optimizacije
 - ✓ najviša pozicija na kojoj je bila zamena u prolazu
 - ✓ kraj – prolaz bez zamena

Bubblesort

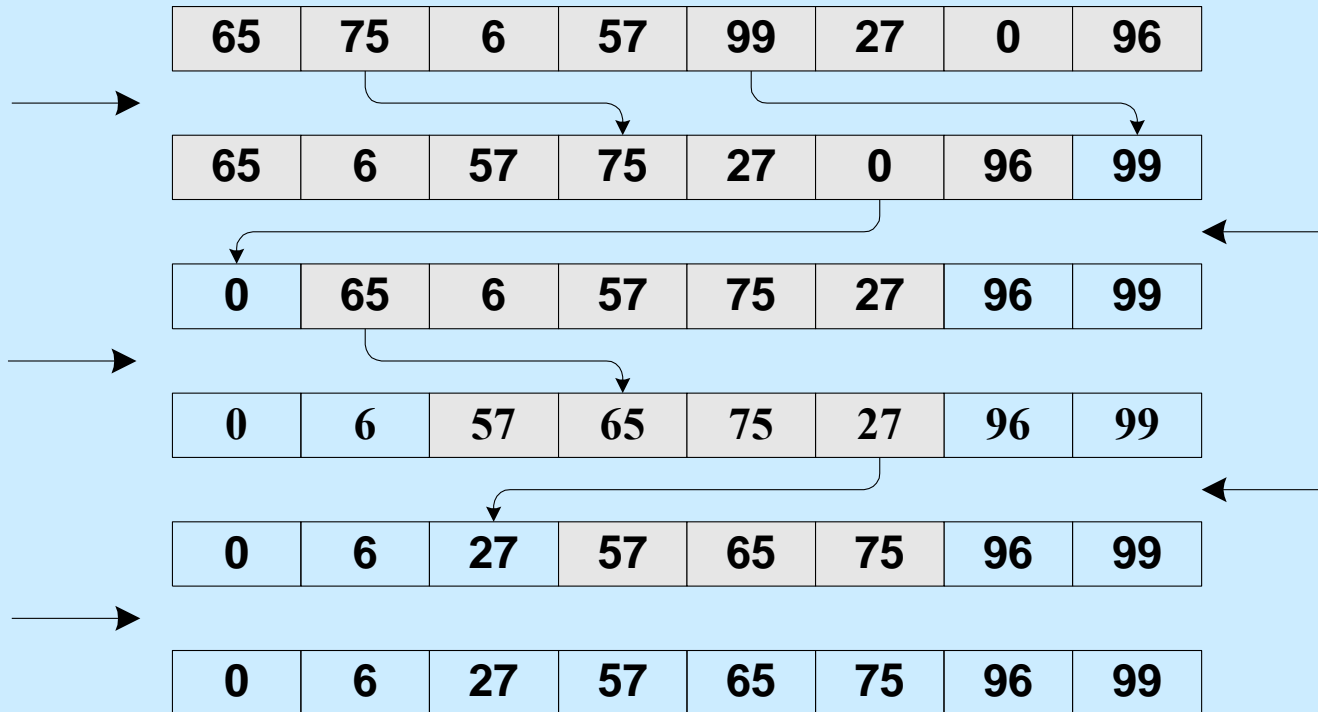
Bubblesort

```
BUBBLESORT(a)  
pos = n  
repeat  
    bound = pos  
    pos = 0  
    for i = 1 to bound - 1 do  
        if (a[i] > a[i + 1]) then  
            a[i] ↔ a[i + 1]  
            pos = i  
        end_if  
    end_for  
until pos = 0
```

Bubblesort

- Najbolji slučaj – sortiran niz
 - ✓ $M_{min} = 0, C_{min} = n - 1 \Rightarrow O(n)$
- Najgori slučaj – obrnuto sortiran niz
 - ✓ $M_{max} = C_{max} = 0.5(n^2 - n) \Rightarrow O(n^2)$
- Prosečni slučaj
 - ✓ $C_{ave} = 0.5(n^2 - n \ln n), M_{ave} = 0.25(n^2 - n) \Rightarrow O(n^2)$
- Poboljšanje – *Shakersort*
- Alternativno menja smer prolaska
- Manje poređenja, ali isti red složenosti

Shakersort

Quicksort

- Poređenja i zamene na većoj udaljenosti
- Particijsko sortiranje (Hoare)
- Razdvojni element (pivot)
- Donja particija + pivot + gornja particija
- Rekurzivna podela na particije do jedinične veličine

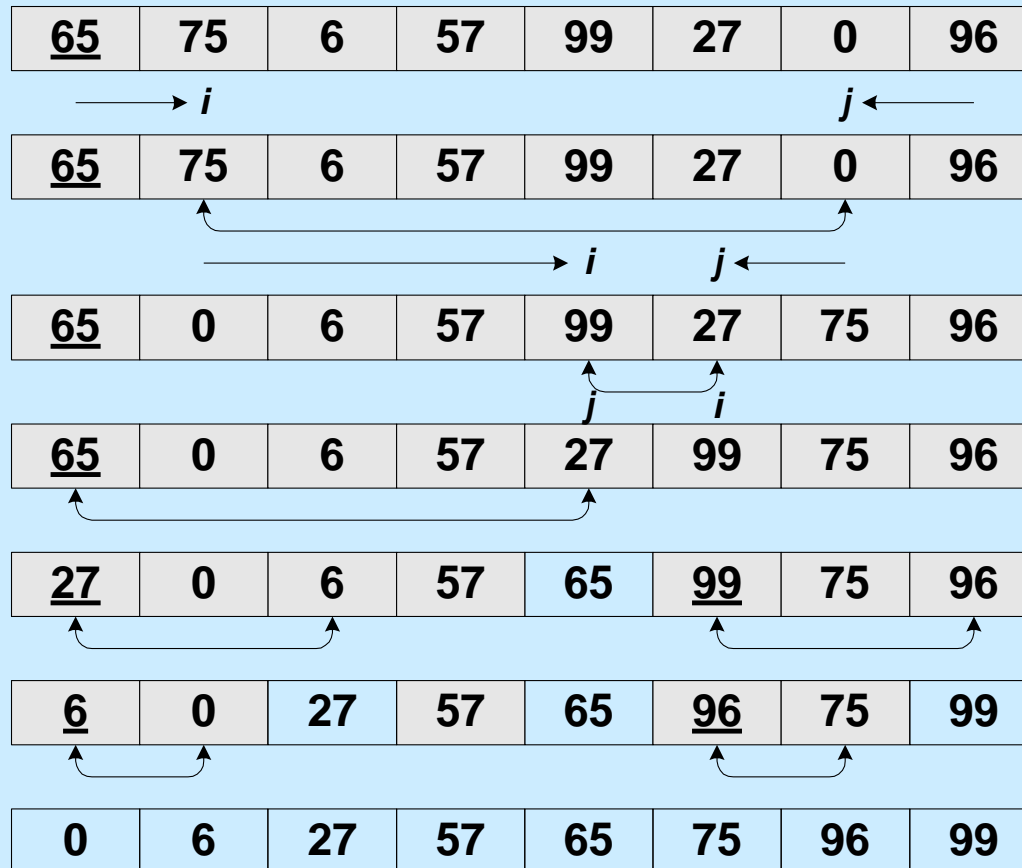
```
QUICKSORT(a, low, high)  
if (low < high) then  
    j = PARTITION(a, low, high)  
    QUICKSORT(a, low, j - 1)  
    QUICKSORT(a, j + 1, high)  
end_if
```

Quicksort

```
PARTITION(a, down, up)  
i = down  
j = up  
pivot = a[down]  
while (i < j) do  
    while ((a[i] ≤ pivot) and (i < j)) do  
        i = i + 1  
    end_while  
    while (a[j] > pivot) do  
        j = j - 1  
    end_while  
    if (i < j) then  
        a[i] ↔ a[j]  
    end_if  
end_while
```

```
a[down] = a[j]  
a[j] = pivot  
return j
```

Quicksort

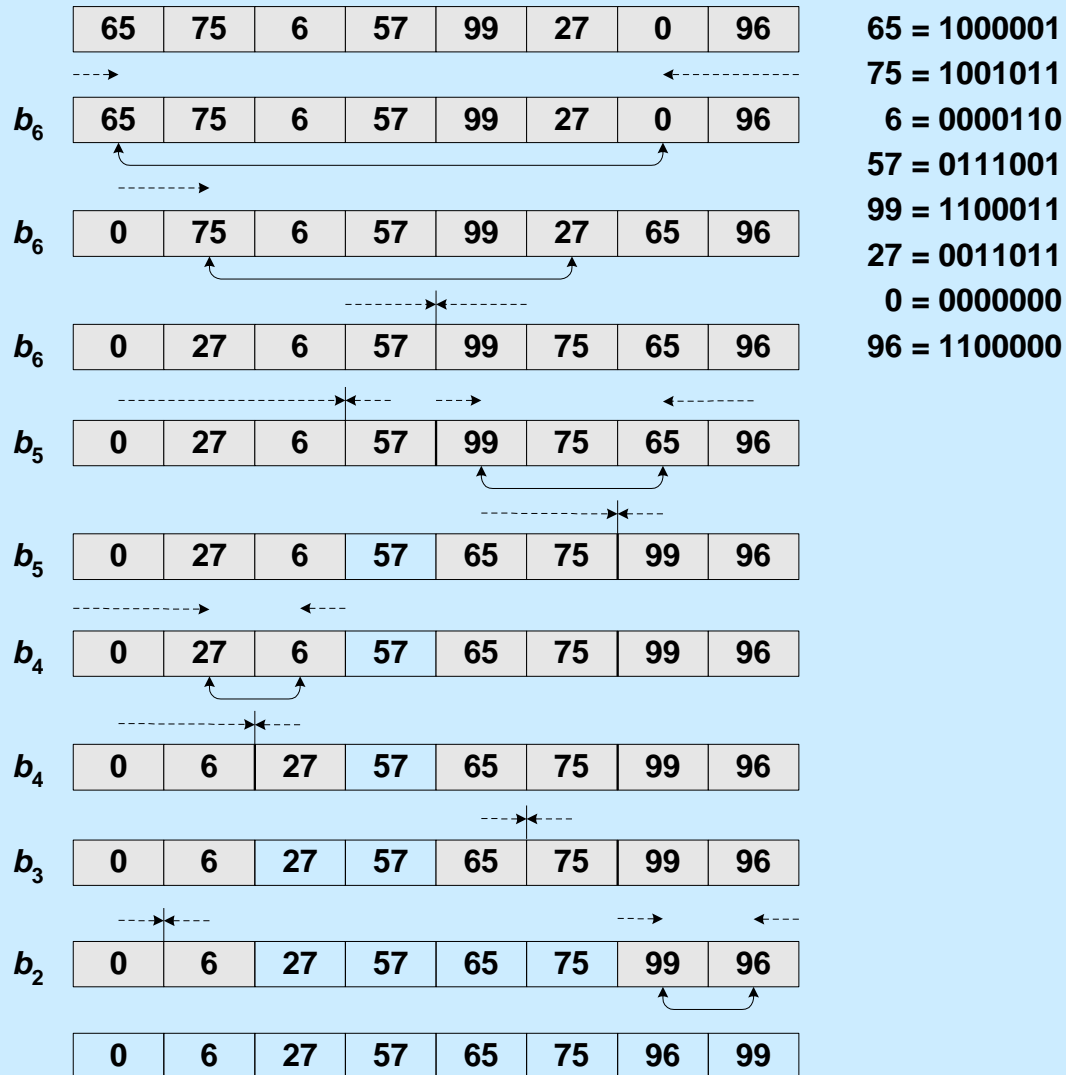
Quicksort

- Iterativna realizacija sa stekom
- Najbolji slučaj – jednake particije $\Rightarrow O(n \log n)$
- Najgori slučaj – jedna particija $\Rightarrow O(n^2)$
- Prosečan slučaj gori od najboljeg za 38% $\Rightarrow O(n \log n)$
- Veliki uticaj izbora pivota
 - ✓ slučajan izbor
 - ✓ srednji od tri (ili više) elementa particije
 - ✓ srednja vrednost (*meansort*)

Pobitno razdvajanje

- *Radix exchange*
- Binarna reprezentacija ključa $(b_{m-1} b_{m-2} \dots b_0)_2$
- Počinje se od najstarijeg bita
- Donja ($b_i = 0$) i gornja ($b_i = 1$) particija
- Složenost – $O(n \log n)$

Pobitno razdvajanje

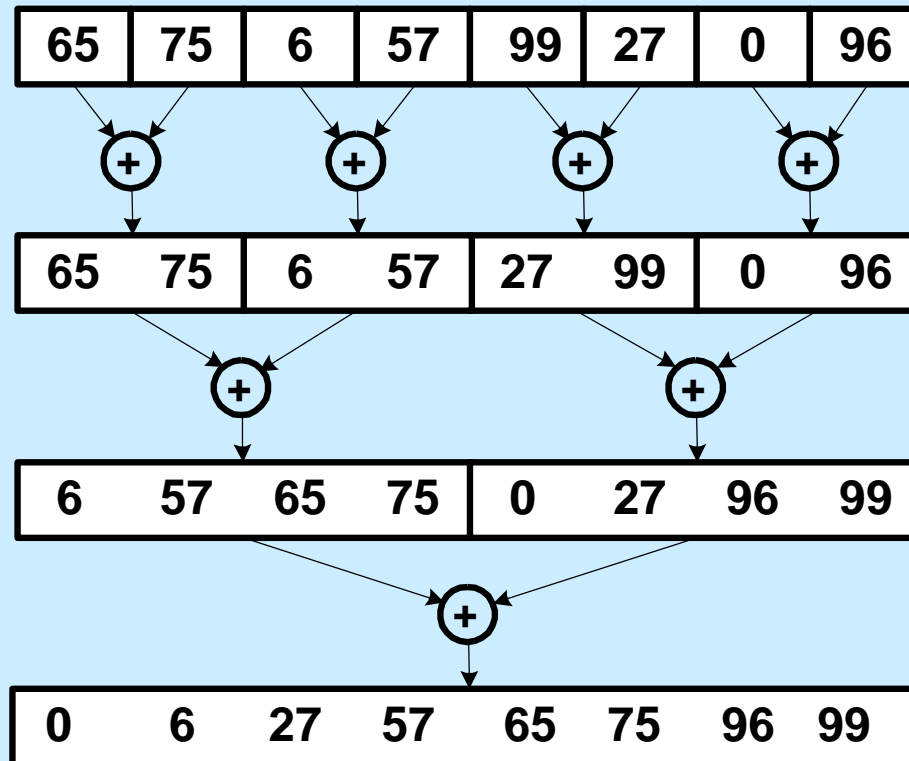

Metodi spajanja

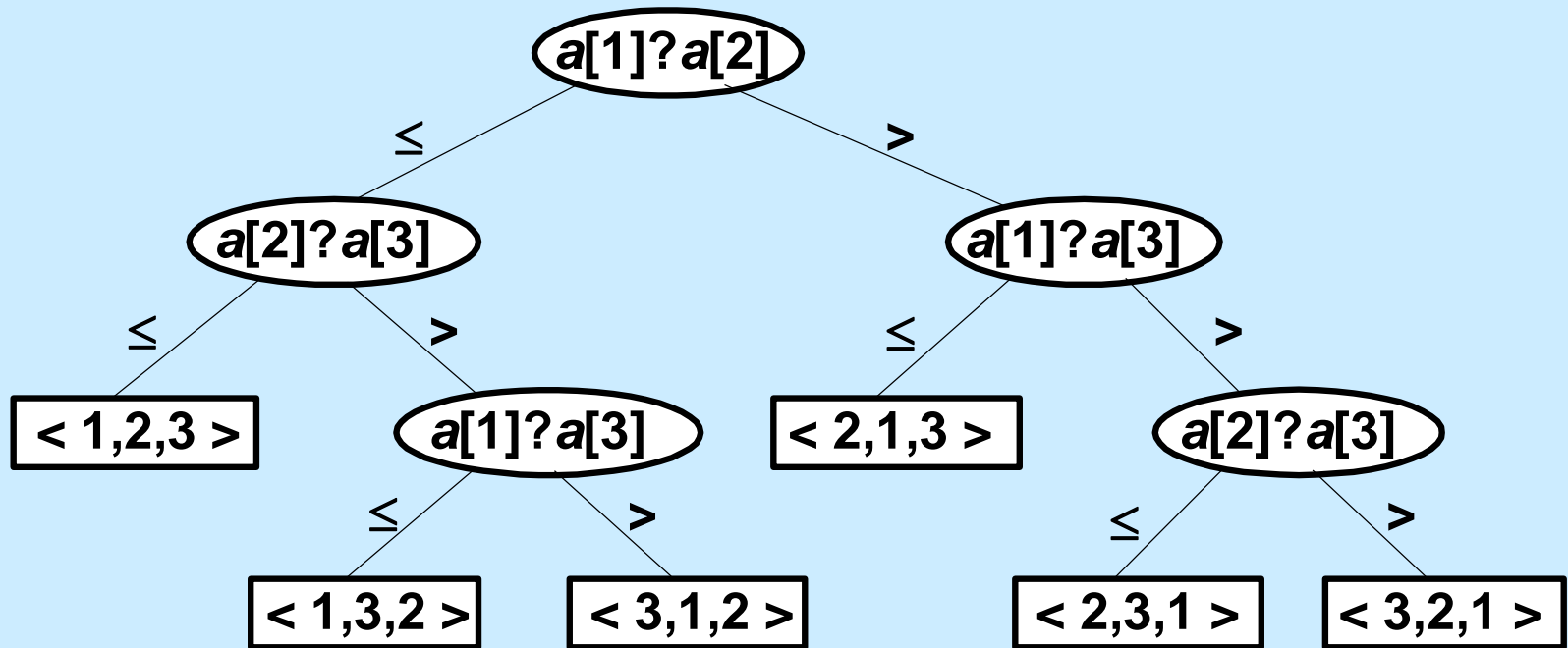
Direktno spajanje

- Susjedni elementi se spoje u uređene dvojke, pa u uređene četvorke, ...
- Potreban pomoćni niz
- Implementacija sa ulančanim listama
 - ✓ nema potrebe za dodatnim nizom
 - ✓ izbegava premeštanje
- Performanse
 - ✓ broj prolaza $\lceil \log n \rceil \Rightarrow O(n \log n)$
 - ✓ garantovane performanse

Metodi spajanja

Performanse

Stablo odlučivanja

Performanse

- Stablo odlučivanja
 - ✓ čvorovi predstavljaju poređenja
 - ✓ listovi predstavljaju moguće sortirane poretke
 - ✓ visina stabla predstavlja najgori slučaj

$$l = 2^h = n!$$

$$n! > (n/e)^n$$

$$h \geq \log n! > \log(n/e)^n = n \log n - n \log e \Rightarrow O(n \log n)$$

- Garantovane performanse u najgorem slučaju ne mogu biti bolje od $O(n \log n)$
- Prosečna performansa – $PE/e \Rightarrow O(n \log n)$

Metodi linearne složenosti

- Operacije sa više ishoda
- Određene pretpostavke o ključevima omogućavaju metode linearne složenosti

Sortiranje brojanjem

- Celobrojni ključevi u opsegu $1..k$
- Za svaki ključ se odredi broj manjih i jednakih ključeva
- Stabilan metod
- Složenost – $O(n + k) \Rightarrow O(n)$

Sortiranje brojanjem

```
COUNTING-SORT( $a$ )
for  $i = 1$  to  $k$  do
     $C[i] = 0$ 
end_for
for  $j = 1$  to  $n$  do
     $C[a[j]] = C[a[j]] + 1$ 
end_for
for  $i = 2$  to  $k$  do
     $C[i] = C[i] + C[i - 1]$ 
end_for
for  $j = n$  downto  $1$  do
     $B[C[a[j]]] = a[j]$ 
     $C[a[j]] = C[a[j]] - 1$ 
end_for
```


Sortiranje brojanjem

a) A

1	3	5	1	3	2	1
---	---	---	---	---	---	---

C

3	1	2	0	1
---	---	---	---	---

b)

C

3	4	6	6	7
---	---	---	---	---

c) B

		1				
--	--	---	--	--	--	--

C

2	4	6	6	7
---	---	---	---	---

d) B

		1	2			
--	--	---	---	--	--	--

C

2	3	6	6	7
---	---	---	---	---

e) B

		1	2		3	
--	--	---	---	--	---	--

C

2	3	5	6	7
---	---	---	---	---

f) B

	1	1	2		3	
--	---	---	---	--	---	--

C

1	3	5	6	7
---	---	---	---	---

g) B

	1	1	2		3	5
--	---	---	---	--	---	---

C

1	3	5	6	6
---	---	---	---	---

h) B

	1	1	2	3	3	5
--	---	---	---	---	---	---

C

1	3	4	6	6
---	---	---	---	---

i) B

1	1	1	2	3	3	5
---	---	---	---	---	---	---

C

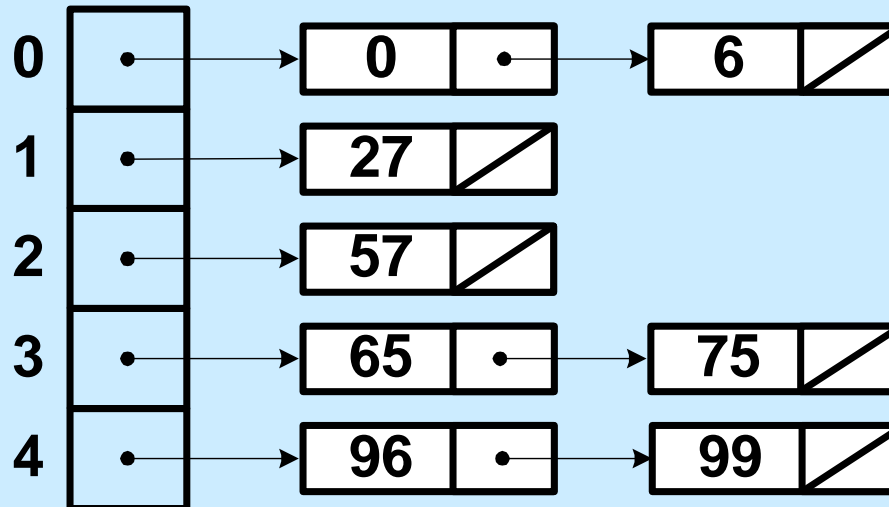
0	3	4	6	6
---	---	---	---	---

Adresno sortiranje

- Varijanta umetanja, slično heširanju
- Funkcija f razvrstava ključeve u m klasa ekvivalencije
- Klasa ekvivalencije – uređena ulančana lista
- $x \leq y \Rightarrow f(x) \leq f(y)$
- Na kraju, liste se objedine
- Performanse
 - ✓ m blisko n , male liste $\Rightarrow O(n)$
 - ✓ dodatni prostor

Adresno sortiranje

$$f = K/20$$

Radixsort

- Poziciona reprezentacija ključa (znakovi)
- Razdvajanje u redove na osnovu pojedinog znaka
- Počinje se sa najmlađim znakom
- Stabilan metod
- Implementacija sa listama
- Složenost $O(kn)$, k – broj znakova ključa
 - ✓ za $k = \text{const} \Rightarrow O(n)$
 - ✓ pogodno za predsortiranje

Radixsort

Q_0	0	
Q_1		
Q_2		
Q_3		
Q_4		
Q_5	65	75
Q_6	6	96
Q_7	57	27
Q_8		
Q_9	99	

Q_0	0	6
Q_1		
Q_2	27	
Q_3		
Q_4		
Q_5	57	
Q_6	65	
Q_7	75	
Q_8		
Q_9	96	99

0 65 75 6 96 57 27 99

0 6 27 57 65 75 96 99

Statistika poretka

- Određivanje k -tog najmanjeg elementa ($1 \leq k \leq n$)
- Specijalni slučajevi
 - ✓ $k = 1 \Rightarrow$ minimum
 - ✓ $k = n \Rightarrow$ maksimum
 - ✓ $k = (n + 1)/2 \Rightarrow$ srednji element

```
MINIMUM( $a$ )
```

```
 $min = a[1]$ 
```

```
for  $i = 2$  to  $n$  do
```

```
    if ( $min > a[i]$ ) then
```

```
         $min = a[i]$ 
```

```
    end_if
```

```
end_for
```

```
return  $min$ 
```

$\Rightarrow O(n)$

Statistika poretka

- Za malo k – naći minimum k puta, *heapsort*, ...
- Deljenje na particije

```
FIND( $a, low, high, k$ )  
 $j =$  PARTITION( $a, low, high$ )  
 $i = low + k - 1$   
if ( $j = i$ ) then  
    return  $a[j]$   
end_if  
if ( $j > i$ ) then  
    return FIND( $a, low, j - 1, k$ )  
else  
    return FIND( $a, j + 1, high, k - j$ )  
end_if
```

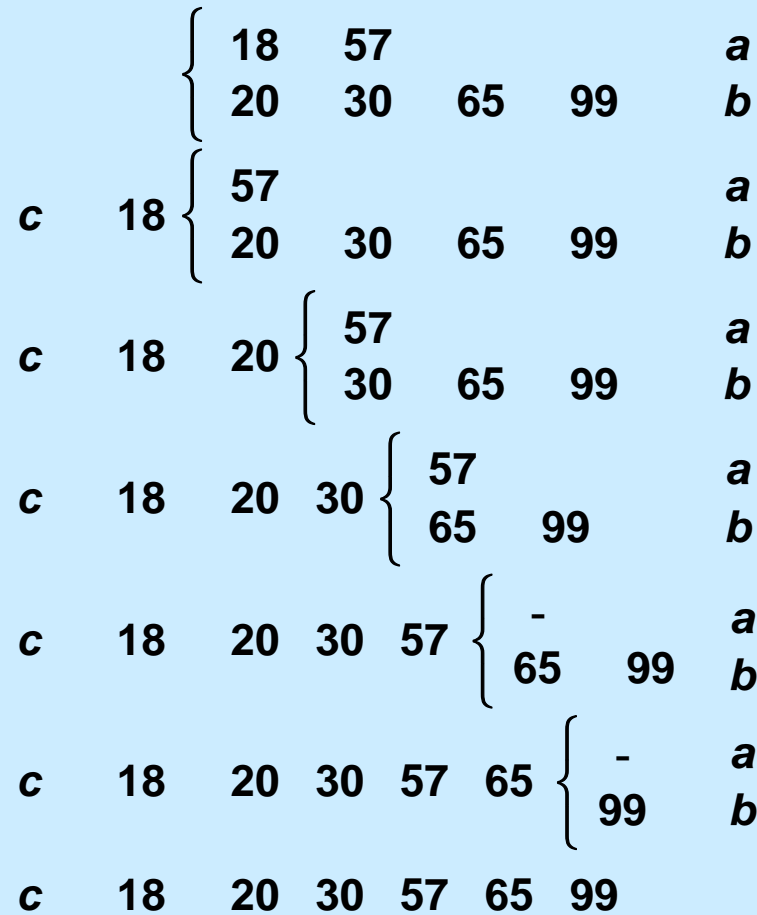
Statistika poretka

- Srednji slučaj – $O(n)$, najgori slučaj – $O(n^2)$
- Poboljšani algoritam linearne složenosti
 - ✓ deli niz na $\lfloor n/5 \rfloor$ grupa po 5 elemenata
 - ✓ nalazi srednji element za svaku grupu
 - ✓ pozivom FIND nalazi srednji element m od srednjih elemenata grupa
 - ✓ podeli ulazni niz na dve particije oko srednjeg elementa m kao pivota (pozicija j)
 - ✓ ako je $k = j$ traženi element je $a[j]$,
ako je $k < j$ poziva $\text{FIND}(1, j-1, k)$,
ako je $k > j$ poziva $\text{FIND}(j+1, n, k-j)$

Spoljašnje sortiranje

- Sortiranje podataka na diskovima – datoteka
- Specifičnosti spoljašnjih medijuma
- Sortirana sekvenca zapisa – ran
- Princip spoljašnjeg sortiranja:
 - ✓ podela datoteke
 - ✓ formiranje manjih ranova
 - ✓ progresivno povećavanje ranova spajanjem
- Osnovni postupak – dvoulazno spajanje
- Optimizacije

Spoljašnje sortiranje

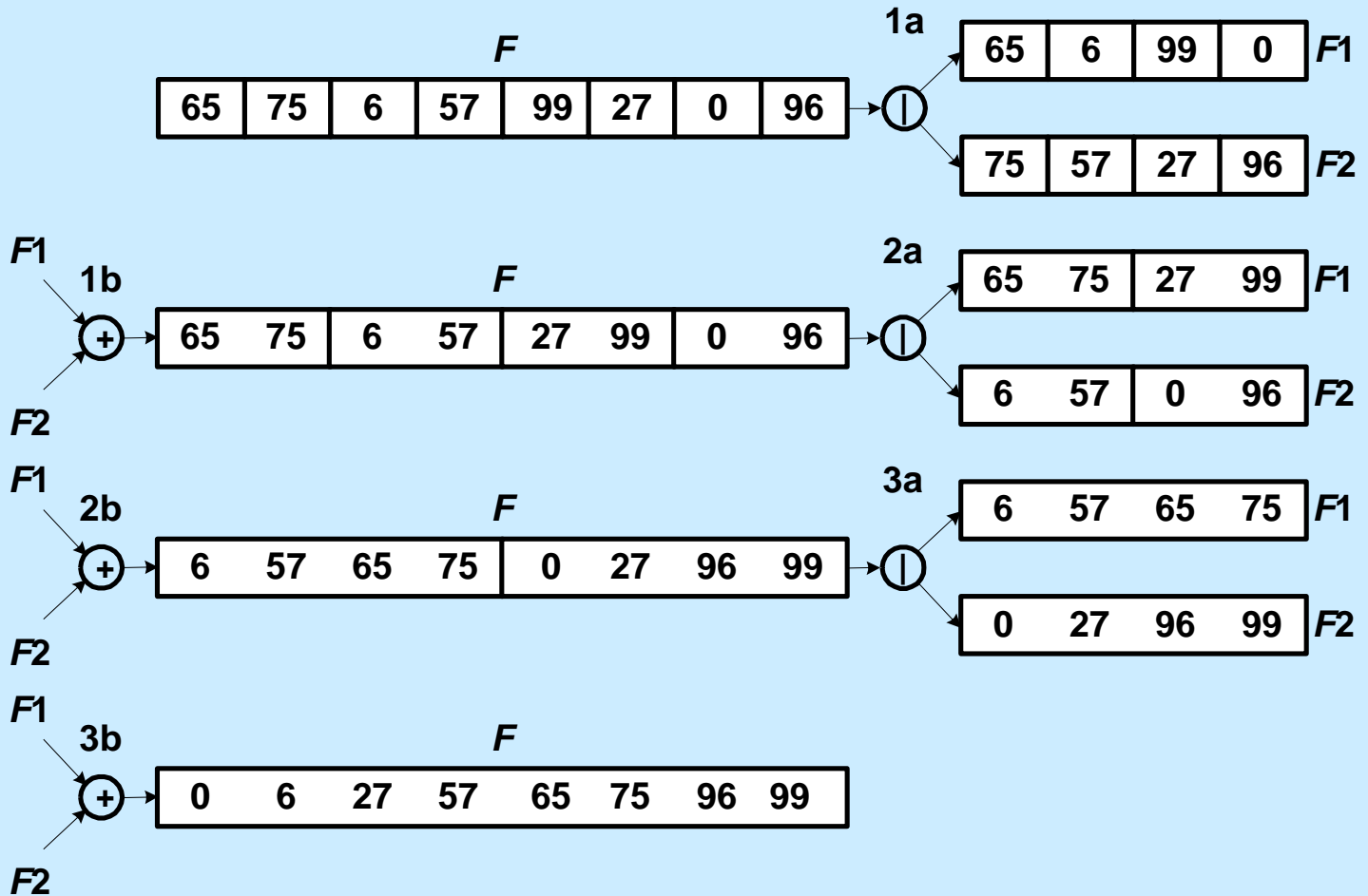
Direktno spajanje

- **Nebalansirano direktno spajanje**
 - ✓ polazi od ranova sa po jednim zapisom
 - ✓ progresivno udvostručava ranove spajanjem u svakom prolazu
 - ✓ dve ulazne i jedna izlazna datoteka

- **Prolaz**
 - ✓ faza podele
 - ✓ faza spajanja

- **Faza podele ne doprinosi sortiranju**

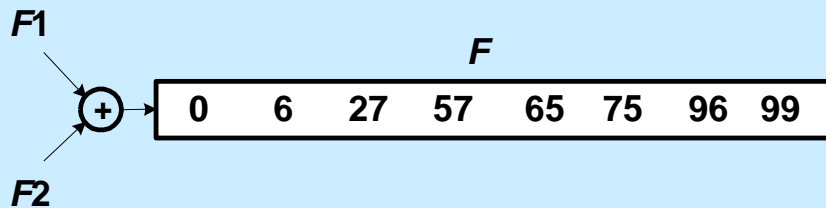
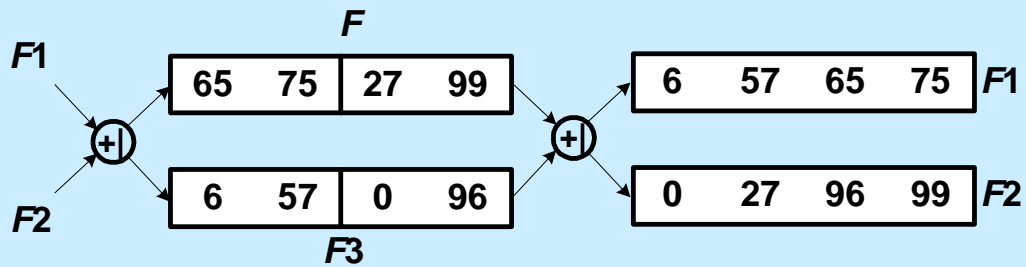
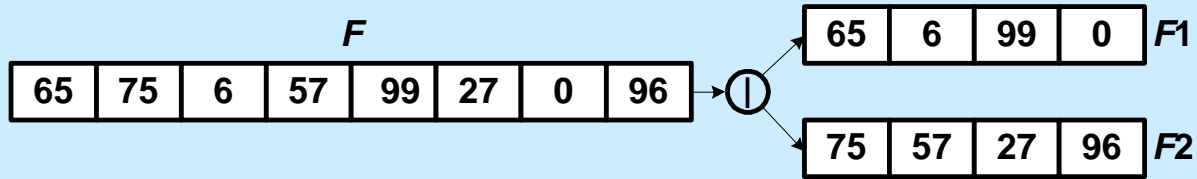
Direktno spajanje

Balansirano direktno spajanje

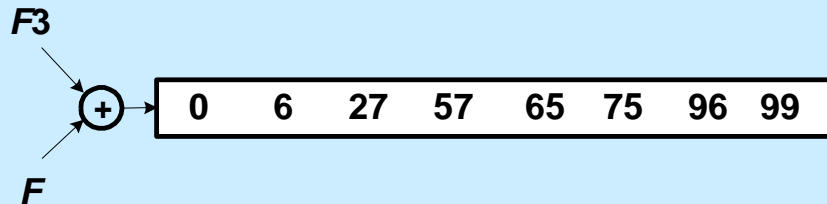
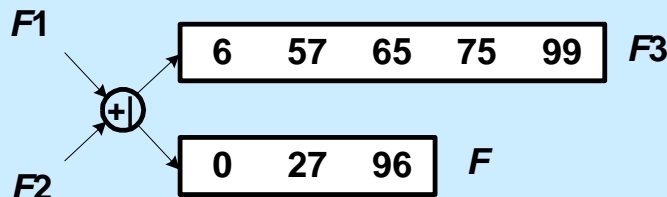
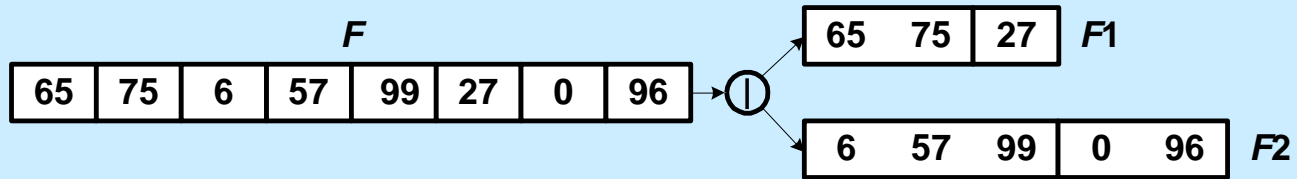
- Dve ulazne i dve izlazne datoteke
- Podela se izbegava naizmeničnim slanjem u izlazne datoteke
- Alternacija ulaznih i izlaznih datoteka
- Performanse
 - ✓ broj prolaza - $O(\log n)$
 - ✓ broj kopiranja - $O(n)$
 - ✓ fiksna složenost - $O(n \log n)$
 - ✓ optimizacija – duži početni ranovi
 - ✓ mana – fiksna dužina ranova

Balansirano direktno spajanje

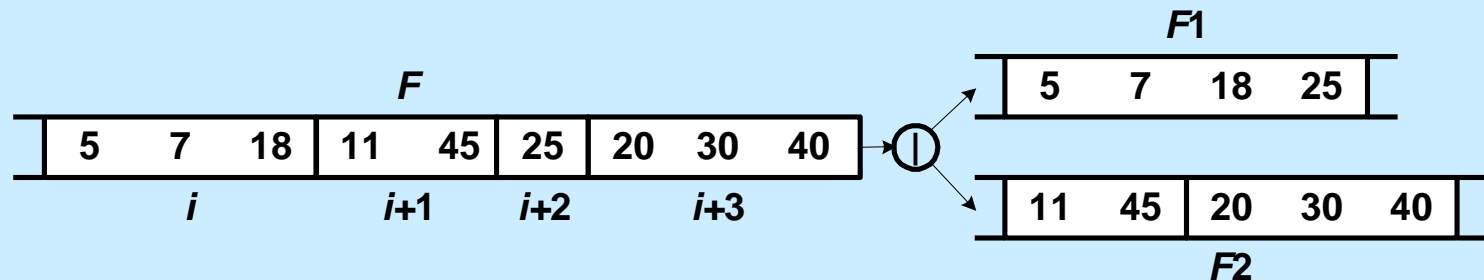
Prirodno spajanje

- Podela datoteke na uređene sekvence
- Adaptivno određivanje ranova

Prirodno spajanje

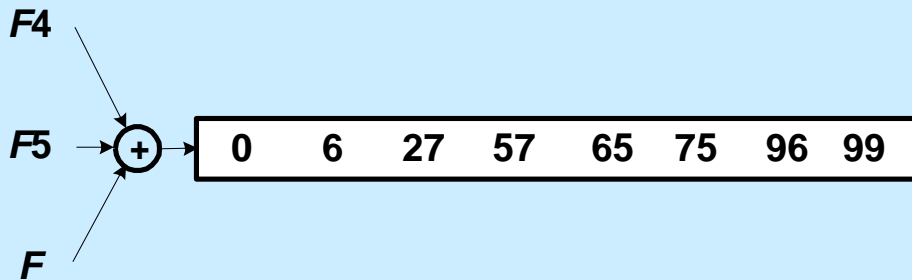
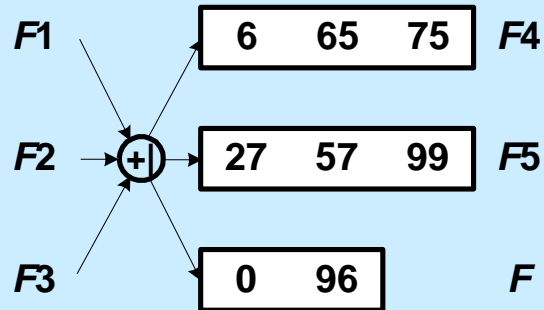
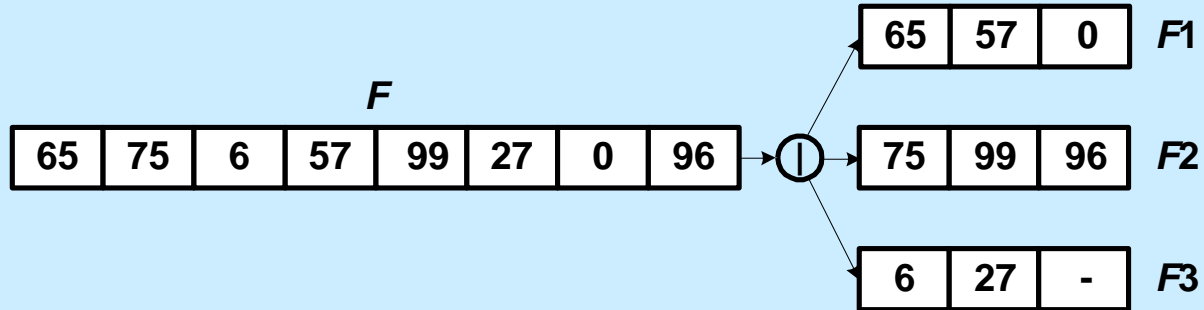
- Mogućnost rekombinacije ranova
- Dodatno smanjivanje broja ranova
- Performanse
 - ✓ zavise od prethodne uređenosti datoteke
 - ✓ dodatna poređenja

Višestruko spajanje

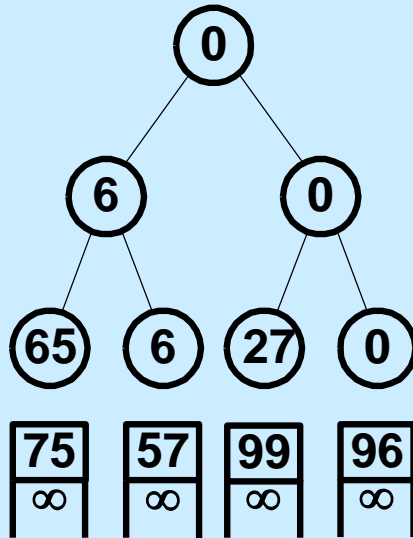
- Performanse zavise od broja prolaza, a broj prolaza od broja ranova
- Dodatno smanjivanje broja ranova višestrukim spajanjem
- Nebalansirano m -tostruko spajanje
 - ✓ m ulaznih i jedna izlazna datoteka
- Nebalansirano m -tostruko spajanje
 - ✓ m ulaznih i m izlaznih datoteka
- Performanse – $O(\log_m n)$

Višestruko spajanje

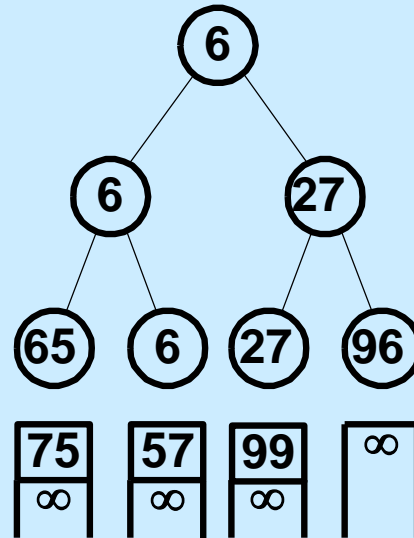

Višestruko spajanje

- Selekcija sa zamenom
- Stablo selekcije

a)

b)

Polifazno spajanje

faza	<i>F1</i>	<i>F2</i>	<i>F3</i>	broj zapisa
1	21(1)	13(1)	-	34
2	8(1)	-	13(2)	26
3	-	8(3)	5(2)	24
4	5(5)	3(3)	-	25
5	2(5)	-	3(8)	24
6	-	2(13)	1(8)	26
7	1(21)	1(13)	-	21
8	-	-	1(34)	34